

Roxana CROITORU

Veselia tristă și adâncă

Premiera spectacolului *Mizantropul* de Molière, pe afișul Teatrului Maghiar de Stat din Cluj-Napoca, urmează alte două titluri de același autor: *Bolnavul închipuit* (două premii la Kisvarda–Ungaria, 1999) și *Femeile savante*. Regizorul Tompa Gábor s-a oprit la *Mizantropul* după ce, cu câteva luni în urmă, a pus în scenă la Limoges, în Franța, la Théâtre l'Union, *Tartuffe*. *Mizantropul*, considerată cea mai bună piesă a lui Molière (vezi Boileau – *Arta poetică*, 1674) se leagă în mod firesc de *Tartuffe* – cronologie și sămbure de scandal. Contemporanii autorului căutau în piesă transpunerea dramatică a nefericirilor conjugale dintre Molière și mult mai tânăra sa soție Armande. *Alceste* revoltatul, vehementul critic al moravurilor societății aristocratice, îndrăgostit de frivolă *Célimène*, ar fi fost Molière, poreclit mizantrop, chinuit de infidelitățile Armandei. Chiar dacă există similitudini biografice, această comedie de satiră morală și socială reflectă cultura bogată și profundă a autorului, forța și talentul cu care a creat caractere al căror nume au intrat în circuitul universal ca nume comune, „veselia tristă și adâncă” a acestei piese la care, cum spunea Musset, „când ți-ar veni să râzi, ar trebui să plângi”.

Tompa Gábor citește *Mizantropul* cu ochii și sensibilitatea timpului nostru, grefând armonios inovația pe tradiție. Soluția scenică aleasă este studioul. Spațiu unic, intim, salonul monden al *Célimènei* – ca loc de desfășurare al acțiunii. Rafinamentul și atmosfera proprie aristocrației sau tinerilor eroi contemporani, lipsiți de griji și obosiți de petreceri, e sugerat de scenografa Dobre Kóthay Judith prin câte un element de decor, costum sau recuzită: candelabru și sfeșnicele cu lumânări, pianul, un pahar elegant cu picior, linia crolell și rochiile moderne ale *Célimènei*, într-o

voită dispunere neglijentă. Lumea caracterelor lui Molière de atunci și dintotdeauna respiră în fața noastră stârnind comicul din sursa lui cea mai sigură: contrastul. *Alceste*, cel care nu acceptă regulile unui joc social ce impune concesii și se revoltă contra semenilor și a moravurilor, vede lumea în negru. E exigent în toate: în dragoste, în prietenie, în relațiile mondene, poezie. Viziunea sumbră pe care o are despre lume e opusul unui ideal prea riguros. Fără să o ia în seamă pe mironosița afectată *Arsinoe*, care i se oferă, crede că o poate iubi pe sincera *Elianta*, dar, cu o admirabilă spontaneitate, o alege pe cea mai puțin potrivită lui, pe cocheta *Célimène*. În contrast cu sinceritatea excesivă a lui *Alceste*, evoluează *Oronte*, ipocrit, expert în arta calomniei. Pe un joc de contraste, completat de izbutite momente ale comicului de situație, e constituit spectacolul lui Tompa. Apariția neașteptată dintr-un pat, în salonul *Célimènei*, a celor doi marchizi, *Clitandru* și *Acaste*, mahmuri, după o presupusă noapte de chef în toiul unei tirade a lui *Alceste*. Sau: *Basc*, valetul *Célimènei*, surprins mereu în timp ce-și face toaleta: se spală pe dinți sau iese de la duș.

Jucat în studio, aproape de public, așa cum Molière a montat jocul în prosceniu ca să nu se piardă nici un gest, nici o expresie a actorului, spectacolul lui Tompa păstrează vraja atmosferei de la debut până la ultima replică. Fiecare tablou e finisat în parte și asamblat armonios în întregul spectacolului. Actorii transmit acea stare de bine pe care o dă un rol lucrat în amănunt. Se remarcă în această distribuție fără cusur jocul nuanțat de un comic elevat al lui Bogdán Zsolt, temperamentul, prestanța și inteligența lui Gajzágó Zsuzsa și nu în ultimul rând performanța lui Keresztes Attila care a intrat peste noapte în rolul lui *Oronte*. Performanță, deoarece Keresztes Attila stăpânește cu aplomb dificilul personaj al ipocritului convingând prin gest și mimică.

Mizantropul – o comedie cu nenumărate aspecte și rezonanțe și, în același timp, al unei experiențe umane profunde și dureroase.